

UNHCR
The UN Refugee Agency

OPETUSMATERIAALIA PAKOLAISUUDESTA

6-9-VUOTIAAT

YLEINEN

OPETUSSUUNNITELMA

Lisää opetusmateriaalia on osoitteessa: pakolaisapu.fi/koulut/

© 2019 UNHCR

ENNEN ALOITTAMISTA

Huomautus pakolaisten, turvapaikanhakijoiden ja maahanmuuttajien huomioon ottamisesta opetuksen suunnittelussa:

Ennen kuin tunneillasi tehdään pakolaisiin, turvapaikkoihin, kansallisuuteen ja maahanmuuttajiin liittyviä harjoituksia, mieti oppilaitasi. Onko heidän joukossaan pakolaisia, turvapaikanhakijoita tai henkilöitä vailla kansalaisuutta? Jos on, sinun kannattaa ehkä puhua heidän ja heidän vanhempiansa kanssa (oppilaiden iän mukaan).

Jos mahdollista, ota huomioon vanhemmilta ja oppilailta saamasi ideat ja palaute opetuksessasi. Pyydä heitä vastaamaan kysymyksiin, mutta vain jos he ovat selvästi ilmaisseet olevansa halukkaita vastaamaan kysymyksiin tai puhumaan näistä aiheista.

Kansalaisuudettomilla henkilöillä ei ole minkään valtion kansalaisuutta. Kansalaisuudettomuuteen on monia syitä. Esimerkiksi joissakin maissa etnisiä tai uskonnollisia ryhmiä ei tunnusteta maan kansalaisiksi sen lainsäädännössä. Jotkut

lapset syntyvät sen maan ulkopuolella, jonka kansalaisia heidän vanhempansa ovat, eivätkä saa vanhempiansa maan tai syntymämaansa kansalaisuutta. Joissakin maailman maissa on voimassa lainsäädäntö, jonka mukaan äidin kansalaisuus ei siirry lapsille.

Kansalaisuudettomilla ihmisillä voi olla vaikeuksia perusoikeuksiensa toteutumisessa. Niitä ovat muun muassa liikkumisvapaus sekä oikeus opiskeluun, terveydenhoitoon ja työhön. Ilman näitä välttämättömyyksiä he kohtaavat usein vastoinkäymisiä ja pettymyksiä.

Jos luokassasi on kansalaisuudettomia oppilaita, käytä harkiten ”maan” ja ”kansalaisuuden” kaltaisia sanoja. Niiden sijaan voit puhua oppilaiden ”kodista” tai ”kulttuurista”.

YLEISTÄ

Tässä opetussuunnitelmassa on neljä osaa:

1. Sosiaalisten ja tunnetaitojen kehittäminen ja oppilaiden välisen vuorovaikutuksen tukeminen

Tämän osan tavoitteena on tukea ja kehittää oppilaiden kykyä tunnistaa omia ja toisten tunteita. Sen tarkoituksena on myös opettaa tunteiden käsittelyä sekä kannustaa osoittamaan myötätuntoa toisten oppilaiden kokemuksiin kohtaan.

1.A Oppimistavoitteet

Sen ymmärtäminen, että jokainen luokan oppilas voi olla kiinnostava yhteistyötoveri.

Sen ymmärtäminen, että jokaisella luokan oppilaalla on nimi, joka kertoo hänen perheestään ja taustastaan.

1.B Oppimistavoitteet

Omien tunteiden ymmärtäminen ja niiden ilmaisemiseen käytettävän tunnesanaston oppiminen.

Omien tunteiden huomioimisen oppiminen.

2. Erilaisuuden arvostaminen

Tässä osassa esitellään maailman eri kulttuureita ja kannustetaan oppilaita tutustumaan eri kulttuureista tuleviin ajatuksiin, peleihin, musiikkiin, tervehdyksiin ja ruokaan sekä leikittelemään niillä. Oppilaita kannustetaan vertailemaan ja suhtautumaan myönteisesti ihmisten välisiin eroihin ja samankaltaisuuksiin.

Oppimistavoitteet

Sen ymmärtäminen, että eri puolilla maailmaa ihmisillä on erilaisia tapoja vuorovaikutukseen ja itsensä ilmaisemiseen.

Sen ymmärtäminen, että tällaiset erilaisuudet rikastuttavat maailmaamme.

Uusiin kulttuureihin tutustuminen ja niistä keskusteleminen kotona.

3. Uusien tulokkaiden ymmärtäminen

Tässä osassa keskitytään luokalle tulevien uusien oppilaiden kokemukseen. Siinä pohditaan, millaista on oppia uusi kieli, pelata uusia pelejä, saada uusia ystäviä ja viettää koulupäivä uutena oppilaana.

Oppimistavoitteet

Sen ymmärtäminen, miksi uudessa koulussa ja luokassa aloittaminen voi olla pelottava ja jännittävä kokemus.

Kannustaminen myötätunnon osoittamiseen uusia oppilaita kohtaan.

4. Rauhallisen ympäristön luominen

Tässä osassa oppilaita kannustetaan laatimaan ja noudattamaan luokan sääntöjä, joiden avulla luokan ilmapiiri pidetään rauhallisena. Siinä kannustetaan oppilaita miettimään omaa käyttäytymistään ja sen vaikutusta luokkatovereihin sekä käyttäytymään myönteisesti itseä ja muita kohtaan.

Oppimistavoitteet

Sen ymmärtäminen, että omat luokassa päivittäin heräävät tunteet voivat vaikuttaa omaan käyttäytymiseen luokassa.

Sen ymmärtäminen, että oppilaat voivat yhdessä yrittämällä luoda myönteisemmän ja miellyttävämmän ympäristön kaikille.

Sen oppiminen, että mikä auttaa itseä rauhoittumaan.

ALAKOULUN ENSIMMÄISET LUOKAT

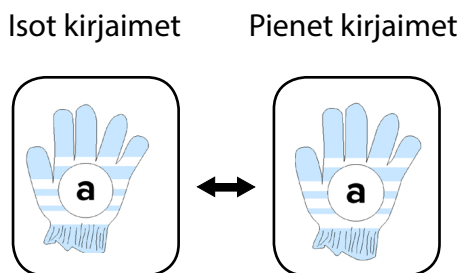
1.A Lasten välistä vuorovaikutusta tukevia ja yksilöiden kulttuurienvälistä tietämystä kehittäviä tehtäviä

1.A.1 Oppilaiden välisen vuorovaikutuksen tukeminen

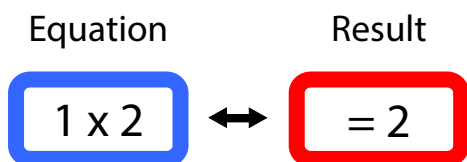
Näissä tehtävissä käytettävät tehtäväarkit ovat ladattavissa UNHCR:n Opetusmateriaalia pakolaisuudesta -sivustolta ([linkki](#)).

Tehtävärakeissa on kirjainkortteja ja laskulausekekortteja.

Tulosta kortit, leikkaa ne irti ja jaa ne oppilaille. Jaa jokaiselle oppilaalle yksi kortti siten, että jokaiselle kortille löytyy pari toiselta oppilaalta.

Kirjainparitehtävässä kunkin oppilaan on etsittävä toinen oppilas, jolla on hansikaskortissaan sama kirjain kuin itsellä.

Laskulauseketehtävässä kunkin oppilaan on etsittävä toinen oppilas, jolla on omaa korttia vastaava pari (laskulauseke tai sen tulos).

Tehtävän voi tehdä myös sanakorteilla. Tee sanakorttipareja, joista toisessa on sana ja toisessa sen kuvaus. Kukin oppilas saa yhden kortin, ja hänen on etsittävä omaa korttia

vastaava pari. Tehtävän jälkeen oppilaat voivat kertoa, mikä tehtävässä oli kivaa.

1.A.2 Kerro minulle nimestäsi

Anna lapsille seuraavanlainen kotitehtävä: heidän on kysyttävä kotona, mitä heidän oma nimensä tarkoittaa ja mitä heidän sisarustensa tai vanhempiensa nimet tarkoittavat, mistä ne ovat peräisin ja onko suvussa muita samannimisiä henkilöitä. Jos nimet kirjoitetaan eri kirjoitusmerkeillä, vanhempia pyydetään kirjoittamaan nimet kyseisillä kirjoitusmerkeillä.

Luokassa oppilaat kysyvät seuraavat kysymykset vierustoveriltaan tai pariltaan:

“Mikä sinun nimesi on?”

“Mistä nimi tulee?”

“Mitä se tarkoittaa?”

Voit myös esitellä oppilaille samaa alkuperää olevia nimiä eri kielissä (esim. Pierre, Peter ja Petteri) ja kysyä, tietävätkö he, onko samalla luokalla, rinnakkaisluokalla tai koulussa oppilaita, joilla on tällainen samaa alkuperää oleva eri nimi.

Oppilaat voivat tarkastella yhdessä eri kirjoitusmerkeillä kirjoitettuja nimiä ja yrittää kirjoittaa ne oman kielensä kirjoitusmerkeillä. Oppilaat voivat piirtää omaa nimeään esittävän kuvan. Kuvat voidaan laittaa näytteille luokkaan.

1.B Lasten tunneälyä sekä omien ja toisten tunteiden tunnistamista kehittäviä tehtäviä

1.B.1 Tunteiden tunnistaminen

Tässä tehtävässä käytettävä tehtäväarkki on ladattavissa UNHCR:n Opetusmateriaalia pakolaisuudesta -sivustolta: ([linkki](#)).

Tulosta ja leikkaa tehtäväarkit. Näytä oppilaille kasvokuvia yksi kerrallaan. Pyydä oppilaita etsimään kussakin kuvassa näkyvää tunnetilaa vastaava sana, kuten ”iloinen”, ”surullinen” tai ”vihainen”.

Voit myös selittää tunnetta tarkemmin ja pyytää lapsia näyttämään, millainen ilme heillä olisi tunteen vallassa.

1.B.2 Tunnepantomiimi

Oppilaat voivat esittää pantomiimia pienissä ryhmissä tai pareittain. Pyydä heitä esittämään oppimiaan ja muita tietämiään tunteita. Pyydä heitä opettamaan toisilleen heidän omassa kodissaan tai kulttuurissaan käytettyjä sanoja tai oman äidinkielenä sanoja.

Tämä tehtävä voidaan tehdä tehtävän 1.B.1 jälkeen sekä uudestaan tehtävän 1.B.3 jälkeen, kun oppilaat ovat oppineet lisää tunnesanastoa.

1.B.3 Tunnesanaston oppiminen

Esittele oppilaille monimutkaisempia ja vivahteikkaampia tunnesanoja kysymällä heiltä, tietävätkö he, millaisia kyseiset tunnetilat ovat.

Jos he eivät tunne niitä, kuvaile niitä mahdollisten tilanteiden avulla ja pyydä oppilaita näyttämään niihin sopiva ilme.

1.B.4 Omien tunteiden ilmaiseminen

Kun oppilaat ovat oppineet tunnistamaan itsessään ainakin kahdeksan tunnetta (iän mukaan), kiinnitä luokan seinälle tunnetauluja. Ne voivat olla esimerkiksi korkki- tai magneettitauluja.

Jokaisen taulun ylälaitaan kirjoitetaan yhden tunteen nimi. Taulun alle koriin laitetaan oppilaiden kuvia tai nimilappuja.

Päivän aikana oppilaille annetaan mahdollisuus kiinnittää nimensä tiettyyn tauluun, jotta muut tietävät heidän tunnetilansa.

Jos jollakin oppilaalla on vaikeuksia jonkin tehtävän kanssa, voit pyytää häntä kiinnittämään nimensä valitsemaansa tunnetauluun.

Voit toimia samoin silloin, kun joku oppilas näyttää hyvin iloiselta. Esimerkkejä tunnetauluista: turhautunut, iloinen, vihainen, ulkopuolelle jätetty, innostunut, hermostunut.

2. Eri maiden ja kulttuurien moninaisuuden oppimista ja arvostamista tukevia harjoituksia

Näiden harjoitusten avulla voidaan laajentaa oppilaiden kokemuspiiriä ja oppia arvostamaan eri maiden ja kulttuurien välisiä samankaltaisuuksia ja eroja. Ota yhteyttä eri maista tai kulttuureista tulevien oppilaidesi vanhempiin ja tiedustele, olisivatko he halukkaita osallistumaan seuraaviin harjoituksiin.

Jos he ovat halukkaita ja heillä on aikaa osallistua, voit vaihtaa jonkin harjoituksista tai tietyn maan tai kulttuurin tavoista heidän maastaan tai kulttuuristaan tulevaan tapaan tai perinteeseen. Varmista, että vanhemmille varmasti sopii se, että käsittelet aihetta opetuksessasi ja kutsu heidät aiheesta pitämillesi tunneille.

2.1 Eri maiden tervehdykset

Voit opettaa eri maiden ja kulttuurien tervehdyksiä koko luokan kesken siten, että sanot jonkin tervehdyksen ensin yhdelle oppilaalle. Pyydä sen jälkeen kyseistä oppilasta tervehtimään jotakuta toista oppilasta samalla tavalla.

Sen jälkeen pyydä oppilaita harjoittelemaan tervehdystä toistensa kanssa. Opeta muita tervehdyksiä samaan tapaan. Kysy oppilailta, huomasivatko he samanlaisuuksia tai erilaisuuksia eri tervehdyksien välillä. Kysy heiltä, pitivätkö he jostain tervehdyksestä enemmän kuin muista.

Voit pyytää oppilaita käyttämään jotakin oppimistaan tervehdyksistä toisiaan tervehtiessään joka päivä viikon ajan. Muistuta heitä asiasta ennen kotiinlähtöä iltapäivällä ja muista tervehtiä ensimmäiseksi aamulla saapuvaa oppilasta uudella tervehdyksellä. Viikon loppuksi keskustelkaa siitä, oliko

tervehdyksen muistaminen helppoa vai vaikeaa ja miksi. Puhu oppilaille siitä, millaista olisi muistaa uusi tervehdys joka päivä. Kysy, tuntevatko he jonkun, joka on muuttanut uuteen paikkaan ja tehnyt niin tai ovatko he itse joutuneet tekemään niin.

2.2 Tervehdykset kartalla

Kun oppilaat ovat harjoitelleet tervehdyksiä, katsokaa yhdessä maailmankartalta, mistä tervehdykset tulevat. Kiinnittäkää jokaiseen paikkaan tarra. Luokassa voidaan pelata peliä, jossa osoitat tarraa ja pyydät oppilaita sanomaan kyseisestä paikasta tulevan tervehdyksen tai jotakin siitä.

2.3 Musiikkia eri maista

Soita oppilaille musiikkia ja pyydä heitä piirtämään tai kuvailemaan sitä tai rummuttamaan tai tanssimaan sen tahdissa. Kysy oppilailta:

mitä tunteita he tuntevat?

mitä värejä he kuulevat?

mikä eläin musiikki olisi, jos se olisi jokin eläin?

Musiikin kuuntelun jälkeen pyydä oppilaita arvaamaan, mistä musiikki on peräisin ja kerro heille sen jälkeen maa tai kulttuuri, josta se on peräisin. Musiikki kannattaa valita maasta tai kulttuurista, johon luokka on jo tutustunut. Tehtävä tehdään uudestaan samaan tapaan eri paikoista tulevaa musiikkia kuuntelemalla.

Oppilaat voivat valita mieleisensä musiikin ja kirjoittaa runon, piirtää kuvan tai keksiä tanssin, joka kuvaa heidän kuuntelunautintoaan.

2.4 Ruokia eri maista

Pyydä oppilaita keskustelemaan koko luokan kesken, pienryhmissä tai pareissa siitä, mitä he söivät aamiaiseksi. Jos keskustelu käydään pienryhmissä tai pareissa, pyydä jotakuta ryhmän jäsenistä tai pareista raportoimaan keskustelunsa koko luokalle. Pyydä oppilaita keskustelemaan siitä, mitä muuta he tavallisesti nauttivat aamiaiseksi. Tehkää ruoista lista. Esittele oppilaille niissä maissa suosittuja aamiaisruokia, joihin oppilaat ovat jo tutustuneet. Jos mahdollista, järjestä ruoanlaittotunti, jonka aikana oppilaat laittavat aamiaista. Valmistetut ruoat voidaan nauttia välipala-aikaan.

2.5 Pelejä eri maista

Tutustukaa eri maista ja kulttuureista peräisin oleviin peleihin pienryhmissä.

Anna oppilaiden pelata valitsemiaan pelejä 20 minuuttia, ja vaihtakaa sitten peliä. Jos peleissä on mukana ulkona pelattavia pelejä, viettäkää mahdollisuuksien mukaan oppitunnin viimeiset 20 minuuttia ulkona ja pelatkaa peliä yhdessä. Jossakin kohtaa kerratkaa koko luokan kesken pelien säännöt ja se, kuinka pelejä pelattiin.

Kysy oppilailta, muistuttavatko pelit heidän aikaisemmin pelaamiaan pelejä.

Kysy heiltä, mistä he pitivät peleissä eniten ja vähiten.

Pyydä oppilaita työskentelemään pienryhmissä tai itsenäisesti ja kirjoittamaan tai piirtämään pelien säännöt luokan seinälle kiinnitettävään julisteeseen. Vaihtoehtoisesti oppilaat voivat esittää pienryhmissä näytelmän muulle luokalle valitsemansa pelin säännöistä ja kulusta.

3. Harjoituksia, jotka auttavat ymmärtämään maahan tai luokalle vasta tulleiden ihmisten tai oppilaiden kokemusta

3.1 Uuden kielen oppiminen

Tämä tehtävä tehdään yhdessä koko luokan kesken. Aloita se puhumalla oppilaille siansaksaa tai keksittyjä sanoja puolen minuutin ajan. Jaa sitten jokaiselle oppilaalle tehtäväpaperi, johon on kirjoitettu kaksi mitään tarkoittamatonta sanaa tai kappale tekstiä. Pyydä oppilaita kirjoittamaan tai piirtämään vastaus mitään tarkoittamattomiin sanoihin tai kappaleeseen.

Keskustelkaa oppilaiden kanssa yhdessä tehtävästä ja siitä, miltä sen tekeminen tuntui. Miettikää yhdessä sanoja, jotka voisivat heidän mielestään kuvata kieltä osaamattoman oppilaan tuntemuksia ensimmäisinä koulupäivinä. Kiinnittäkää sanat luokan seinälle taululle, johon oppilaat voivat lisätä asioita, joita voisivat tehdä kyseisen oppilaan tilanteen helpottamiseksi.

3.2 Mitä olemme oppineet?

Pyydä lapsia kertomaan, mitä he ovat oppineet eri maista ja kulttuureista. Opitut asiat voivat olla esimerkiksi tervehdyksiä, kieltä, pelejä, ruokia ja musiikkia. Kysy oppilailta, miltä heistä tuntuisi, jos kaikki nämä asiat olisivat heille uusia, koska he olisivat matkustaneet uuteen paikkaan. Yritä saada oppilaita kuvailemaan mahdollisimman monia tunteita. Jos olet käyttänyt opetuksessasi omia harjoituksiasi tai tässä opetussuunnitelmassa kuvattuja sosiaalisia ja tunnetaitoja kehittäviä harjoituksia, kannusta oppilaita käyttämään kuvailussaan tunnetauluja ja aiemmin opittuja tunnesanoja. Lopuksi pyydä oppilaita työskentelemään pienryhmissä ja valmistelemaan näytelmää, kirjoittamaan runo tai laulu tai piirtämään juliste siitä, kuinka he voivat auttaa maahansa tai luokallensa vasta saapunutta henkilöä.

4. Harjoituksia, jotka auttavat luomaan luokkaan rauhallisen ja kaikkien oppimista tukevan ympäristön

4.1 Sisäisen rauhan luominen

Pyydä oppilaita miettimään tilanteita, joissa he ovat tunteneet olonsa surulliseksi, vihaiseksi, ärtyneeksi tai turhautuneeksi.

Kuvaile aikaisempien luokassa tehtyjen harjoitusten pohjalta kyseisiin tunteisiin mahdollisesti liittyvää kielenkäyttöä, tapahtumia, käyttäytymistä ja tekoja.

Laatikaa lista asioista, joita oppilaat voivat itse tehdä rauhoittuakseen ja käsitelläkseen kyseisiä tunteita. Kiinnittäkää lista luokan seinälle.

Jos oppilailla ilmenee haastavaa käyttäytymistä koulupäivän aikana, kannusta oppilaita hyödyntämään listalla olevia asioita. Anna heille kirja luettavaksi, tee heidän kanssaan syvähengitystä, suuntaa heidän huomionsa toiseen rauhoittavaan tehtävään ja kehu heitä, jos huomaat heidän itse turvautuvan tällaisiin rauhoittumiskeinoihin hermostuessaan.

4.2 Rauhallisen ilmapiirin luominen luokkaan

Harjoituksen 4.1 yhteydessä kysy oppilailta, olisiko rauhoittumiseen tai tunteiden käsittelyyn varatusta rauhallisesta tilasta heidän mielestään apua.

Kysy myös, millaisia harjoituksia kyseisessä tilassa voisi tehdä. Jos mahdollista, järjestä luokkaan tällainen rauhallinen tila.

Luokkaan voi luoda erillisen tilan muutaman paperikorin tai pahvilaatikon avulla. Rauhalliseen tilaan voi laittaa kosketeltavia tai käsiteltäviä esineitä tai luettavaa.

Tilan voi luoda myös hulavanteen tai vastaavan esineen avulla, jonka sisään oppilas voi istua omaa rauhaa tai tilaa tarvitessaan.

Oppilaat valitsevat itse, menevätkö rauhalliseen tilaan. Jos luokkahuone on iso, tilaan voi laittaa viherkasvin ja pehmeän istuimen.

Oppilaita ei pitäisi koskaan kärkeä menemään rauhalliseen tilaan rangaistuksena. Heitä voidaan rohkaista viettämään aikaa rauhallisessa tilassa, jos he kokevat tarvitsevänsä sitä. Oppilaiden pitäisi itse voida päättää, milloin poistuvat tilasta. Tällä tavoin oppilaita kannustetaan olemaan tietoisia omista itsesäätelykeinoistaan.

4.3 Luokan sääntöjen laatiminen

Pyydä oppilaita laatimaan luokan säännöt yhdessä koko luokan kesken tai pienryhmissä aikaisempien harjoitusten pohjalta.

Hyväksytyt säännöt kirjoitetaan suurelle paperille ja säilytetään luokassa kouluvuoden loppuun asti.

Muistuta säännöistä ja rohkaise oppilaita muistuttamaan toisiaan säännöistä koulupäivien aikana.

Lisää opetusmateriaalia on osoitteessa: pakolaisapu.fi/koulut/

Nämä opetusmateriaalit on laatinut Mialy Dermish. Erilaisuuden arvostamista koskevien harjoitusten laatimisessa ovat avustaneet Alain Uwumugambi, Niala Khalil ja Hibatillah Ibrahim. - ©2019 UNHCR